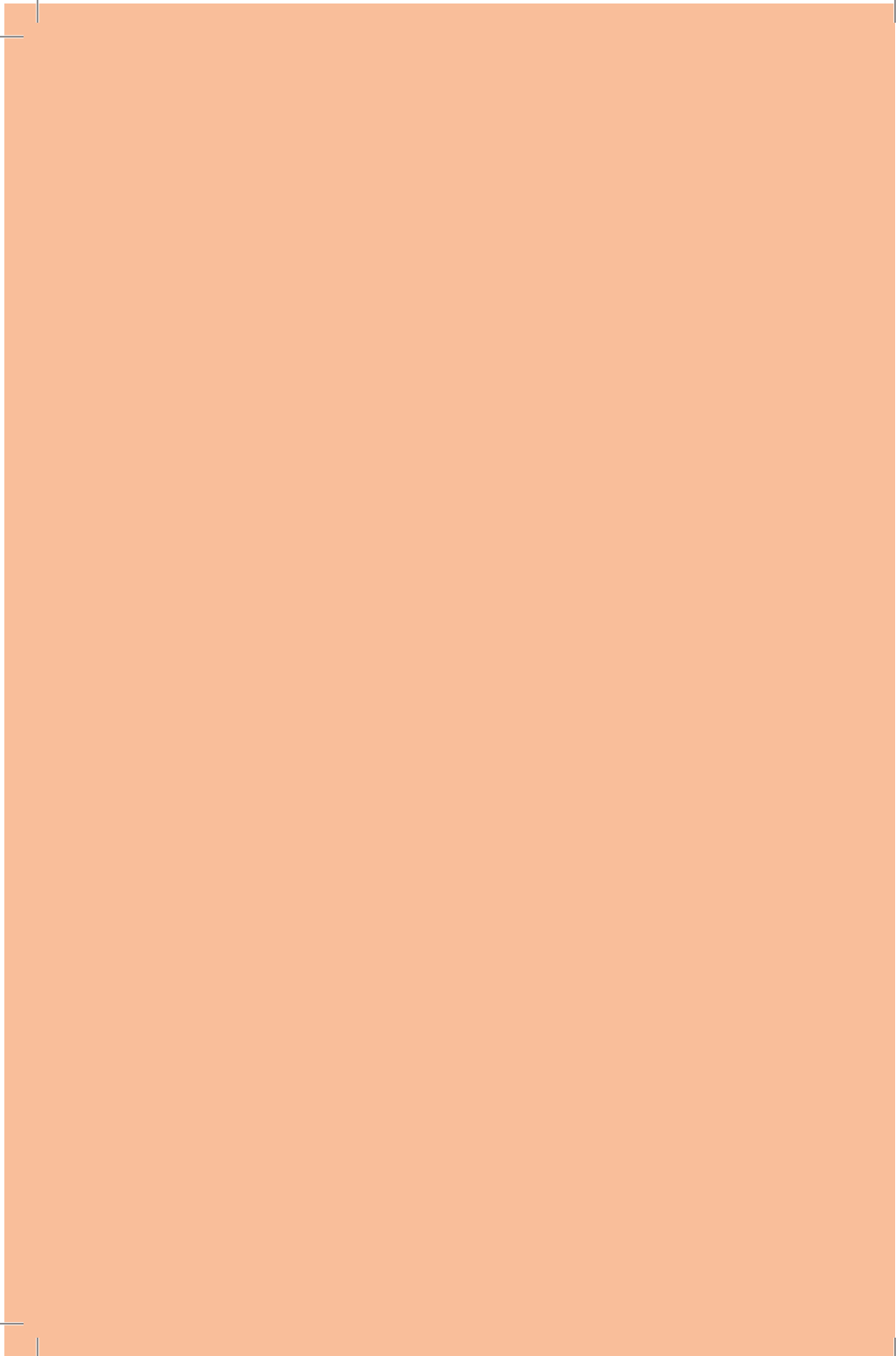

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry, no matter how small, should be recorded to ensure the integrity of the financial data. This includes not only sales and purchases but also expenses and income. The document provides a detailed list of items that should be tracked, such as inventory levels, supplier payments, and customer orders. It also outlines the procedures for recording these transactions, including the use of standardized forms and the importance of double-checking entries for accuracy.

The second part of the document focuses on the analysis of the recorded data. It describes various methods for identifying trends and anomalies in the financial records. This includes comparing current performance with historical data and industry benchmarks. The document also discusses the importance of regular audits to verify the accuracy of the records and to detect any potential fraud or errors. It provides a step-by-step guide for conducting these audits, from the selection of samples to the final reporting of findings.

The final part of the document addresses the reporting and communication of the financial information. It explains how to prepare clear and concise reports that provide a comprehensive overview of the company's financial health. It also discusses the importance of transparency in financial reporting and the need to communicate the results to all relevant stakeholders, including management, investors, and regulatory bodies. The document concludes with a summary of the key points and a call to action for the reader to implement the best practices discussed throughout the text.

VICTOR HUGO • **Sefiller**
CİLT 1

VICTOR HUGO 1802'de Besançon'da dünyaya geldi. Liseyi bitirdikten sonra Paris'in edebiyat çevrelerinde vakit geçirdi. Gençlik döneminde Chateaubriand'dan etkilendi. 1819'da iki kardeşiyle birlikte *La Conservateur littéraire* adlı dergiyi kurdu. 1848 Devrimleri'nden sonra parlamento üyeliğine seçildi. III. Napolyon'un darbesini engelleyemeyince 1851'de Fransa'yı terk etmek zorunda kaldı. Guernsey Adası'nda kaldığı süre boyunca tiranlığa karşı Fransız direnişinin simgesi haline geldi. 1870'te Fransa'ya dönünce ulusal bir kahraman olarak karşılandı. 1885'teki ölümüne dek politik bir yurttaş olmayı ve dinmek bilmeyen bir heyecanla yazmayı sürdürdü. Yaşamı boyunca romantik tiyatro eserleri, lirik şiirler, taşlamalar, politik yazılar, eleştiriler yayımladı. 19. yüzyılın en verimli ve çok yönlü Fransız yazarı kabul edilen Hugo'nun başlıca eserleri şunlardır: *Bir İdam Mahkûmunun Son Günü* (1829), *Hernani* (1830), *Notre Dame'ın Kamburu* (1831), *Doksan Üç İhtilali* (1874).

Les Misérables

İletişim Yayınları 1886 • İletişim Klasikleri 58

ISBN-13: 978-975-05-1156-1 • ISBN-13: 978-975-05-1155-4 (Tk. No.)

© 2013 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2013, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYANLAR Bahar Siber, Melis Oflas,

Müge Karahan, Emrah Serdan

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Camille Pissaro, "Boulevard Montmartre, Printemps", 1897

UYGULAMA Hüsnü Abbas

BASKI ve CILT Sena Ofset • SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Çağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VICTOR HUGO
Sefiller

CİLT 1

Les Misérables

ÇEVİREN *Cenap Karakaya*

CHARLES BAUDELAIRE'İN ÖNSÖZÜYLE

İÇİNDEKİLER

KRONOLOJİ	7
ÖNSÖZ	
VICTOR HUGO'NUN <i>SEFİLLER</i>'İ / CHARLES BAUDELAIRE	23

Sefiller

BİRİNCİ BÖLÜM	
<i>Fantine</i>	33
İKİNCİ BÖLÜM	
<i>Cosette</i>	359
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
<i>Marius</i>	653

KRONOLOJİ

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1802	Victor Marie Hugo 26 Şubat günü Besançon, Fransa'da dünyaya geldi. Babası Joseph Léopold Sigisbert Hugo koyu bir cumhuriyetçiydi; annesi Sophie Trébuchet ise inançlı bir Katolik ve kral sempatzanıydı.	– Amiens Antlaşmasıyla Fransa ve Birleşik Krallık arasındaki İkinci Koalisyon Savaşı sona erdi. – Ludwig van Beethoven, <i>Ayışığı Sonatı</i> 'ni ilk kez çaldı.
1803		– Britanya ve Fransa arasında Napolyon Savaşları başladı. – Fransa, Louisiana'yı Birleşik Devletler'e sattı; Amerika Birleşik Devletleri topraklarını iki misli genişletti.
1804		– Napolyon, I. Napolyon adını alarak Fransız İmparatoru ve İtalya Kralı oldu. Notre Dame Katedrali'nde, Papa VII. Pius'un bulunduğu bir törenle taç giydi. – Haiti, Fransa'dan bağımsızlığını ilan eder ve ilk siyahi cumhuriyet olur. – Japonya, kıyılarında bekleyen Rus gemileriyle ticaret yapmayı reddetti. – Lewis ve Clark'ın Louisiana Bölgesi'ne olan yolculuğu St. Louis'den başladı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1804		– İlk buharlı lokomotif, İngiliz Richard Trevithick ve Andrew Vivian tarafından imal edildi.
1805		– Trafalgar Muharebesi'ni kazanan Britanya, denizlere hâkim oldu. – Napolyon, Austerlitz Muharebesi'nde Avusturya-Rus Ordusu'nu bozguna uğrattı.
1806		– Napolyon, 800'lerde kurulmuş olan Kutsal Roma İmparatorluğu'nu, I. Franz'ın hükümdarlıktan çekilmesiyle resmen lağvetti ve bugünkü Almanya'yı oluşturan on altı eyaleti Ren Konfederasyonu adı altında birleştirdi.
1806		– Güney Afrika'da Cape Kolonisi İngilizlerin eline geçti.
1807		– Fransa, Dördüncü Koalisyon'a karşı savaştığı Friedland Muharebesi'nden zaferle ayrıldı. – Britanya İmparatorluğu'nda kölelik kaldırıldı. – İngiltere'de Manchester'da dünyanın en büyük imalathanesi açıldı; tüm fabrika kömür enerjisiyle çalışıyordu.
1808		– Napolyon'un 1814'te bozguna uğramasıyla sona erecek Yarımada Savaşı bu yıl başladı. – Rusya, İsveç'in elindeki Finlandiya'yı işgal eder. – Beethoven, 5. <i>Senfoni</i> 'yi yazdı.
1809		– Fransa, başlıca Birleşik Krallık ve Avusturya İmparatorluğu ordularından oluşan Beşinci Koalisyon'a karşı savaştığı Wagram Muharebesi'ni kazandı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1809		<p>– Rusya, İsveç'i yendi ve Finlandiya, Rus İmparatorluğu'nda özerk bir grandukalık oldu. California'dan ticaret için Hawaii'ye geçen Ruslar, Honolulu'da bir hisar kurdu ve Kauai Adası'na yerleşti.</p> <p>– Aspern-Essling Muharebesi'nde bozguna uğrayan Napeoleon'un yenilmez olduğu inancı sarsıldı.</p>
1810		<p>– Berlin Üniversitesi kuruldu. Alman üniversite reformları daha sonra tüm dünya tarafından benimsendi.</p>
1811	Léopold'un generallik yaptığı Napolyon ordusuna İspanya'ya kadar eşlik eden Sophie ve çocukları, Bayonne'da bir ay geçirdiler.	
1812	Hugo'nun vaftiz babası General Victor Lahorie, Napolyon'a karşı komplo kurmak suçundan idam edildi.	<p>– Fransa'nın Rusya'yı işgali. Borodino Muharebesi'nde 35.000'e yakın askerini kaybetmesi ve Moskova'dan çekilmesiyle Napolyon Savaşları'nda bir dönüm noktasına gelindi.</p> <p>– Birleşik Krallık ve Birleşik Devletler arasında 1812 Savaşı.</p> <p>– Teknolojinin mesleklerini ellerinden aldığını düşünen "Luddite" adı verilen bir grup işçi, imalathaneleri basarak makineleri tahrip etti.</p>
1813		<p>– Jane Austen, <i>Gurur ve Önyargı'yı</i> yazdı.</p> <p>– İspanya'da, İspanyol ve İngiliz kuvvetleri Napolyon'u bozguna uğrattı.</p>

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1814		<p>– Rus ve Prusya güçleri Paris'e girdi ve Napolyon, Elba Adası'na sürgün edildi. Yeni bir Paris Antlaşması'yla Fransa ve galip ülkeler arasında barış sözleşmesi imzalandı. Avrupa'da güçler dengesinin yeniden düzenlenmesi için Viyana Kongresi toplandı.</p> <p>– <i>Première Restauration</i> ya da Birinci Restorasyon dönemi. Napolyon, Elba'ya sürgün edildikten sonra tahta XVIII. Louis geçti. Saltanatı bir yıldan az sürdü.</p> <p>– Altıncı Koalisyon orduları, Paris'i işgal etti.</p>
1815		<p>– Fransa'da "Yüz Gün". Napolyon şubat ayında Fransa'ya döndü, bu kez Waterloo Muharebesi'nde son kez yenilgiye uğradı. Avrupa'da yarım yüzyıl sürecek bir barış dönemi başladı. Yüz Gün sona erinceye kadar Yedinci Koalisyon orduları Paris'te kaldılar.</p> <p>– İkinci Restorasyon ya da Bourbon Restorasyonu dönemi. Napolyon'un St. Helena'ya sürgün edilmesiyle, Bourbon Hanedanı tekrar tahta çıktı. Bir kez daha kral olan XVIII. Louis, ölümüne kadar tahta kaldı.</p>
1815-18	Hugo, Paris'te Lycée Louis-Le Grand'da okudu.	
1816		<p>– 1815'te patlayan Tambora Yanardağı yüzünden kötüleşen hava şartları yüzünden, Kuzey Yarımküre'de bu sene "Yaz Olmayan Yıl" olarak bilinir.</p> <p>– Arjantin'in bağımsızlığını ilan edişi.</p>
1817	Hugo matematik, fizik ve felsefede oldukça başarılı bir öğrenciydi. Yazdığı şiirle <i>Académie française</i> 'in gerçekleştirdiği ulusal şiir yarışmasında birinci oldu.	

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1818		Mary Shelley, <i>Frankenstein</i> 'i yazdı.
1819		<ul style="list-style-type: none"> – Doğu Hindistan Şirketi, Singapur kentini kurdu. – İngiltere'de 60.000 kişi bir tarlada toplanarak evrensel seçme ve seçilme hakkı için eylem düzenledi. Elebaşı Henry Hunt'ın tutuklanmasıyla ayaklanma başladı, on bir kişi öldü. – Théodore Géricault, <i>Medusa'nın Salı</i> resmini tamamladı ve Louvre'da 1819 Salonu'nda sergiledi.
1820		<ul style="list-style-type: none"> – Birleşik Devletler, dünyanın en büyük ham pamuk üreticisi haline geldi. – Birleşik Krallık'ta Naiplik dönemi sona erdi. – Antarktika kıtası keşfedildi.
1821	Annesi Sophie öldü.	<ul style="list-style-type: none"> – Córdoba Antlaşmasıyla Meksika, İspanya'dan bağımsızlığını ilan etti. – Makedonya, Girit ve Kıbrıs'ta Rumlar Osmanlı'ya karşı ayaklandı. Osmanlı, Konstantinopolis Patriği V. Gregorios'u astı. Rumlar, Eylül ayında Mora Yarımadası'nı Osmanlı'dan aldı. – Napolyon Bonaparte, St. Helena adasında elli bir yaşında mide kanserinden öldü. John Keats aynı sene yirmi altı yaşında tüberkülozdan öldü. – Bir demircinin oğlu olan Michael Faraday, soyluların tüm önyargısına rağmen Royal Institution'ın başına getirildi.
1822	İlk kitabı <i>Odes et poésies diverses (Odlar ve Çeşitli Şiirler)</i> yayımlandı. XVIII. Louis tarafından 1.000 frank yıllık maaşa bağlandı. Adèle Foucher ile evlendi.	Brezilya, Portekiz'den bağımsızlığını ilan etti ve Portekiz kraliyet ailesinden Prens Pedro, I. Dom Pedro adıyla imparator oldu.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1823	İlk romanı <i>Han d'Islande</i> 'yi (<i>İzlandalı Han</i>) yazdı.	<ul style="list-style-type: none"> – Fransa, İspanya'yı işgal etti ve üç yıl iktidarda kalan liberal hükümeti ("El Trienio Liberal") devirerek tekrar monarşiyi getirdi. – Cenevre Gölü'nde İsviçre ve Fransa arasında buharlı gemilerle ticaret başladı.
1824	<i>Bug-Jargal</i> yayımlandı. Kızı Léopoldine doğdu.	<ul style="list-style-type: none"> – Fransız Eugène Delacroix, <i>Sakız Katliamı</i> resmini yaptı. İngiliz Romantik şair Lord Byron, Yunanistan'a savaşmaya gitti ve sıtmadan öldü. – Viyana'da Theater am Kärntner'ta Ludwig van Beethoven'ın 9. <i>Senfonisi</i>'nin galası yapıldı.
1825		<ul style="list-style-type: none"> – XVIII. Louis'nin ölümüyle, gerici kardeşi X. Charles Fransa'da kral oldu. – Aydınlanma fikirlerini benimseyen Ruslar, temsili demokrasi getirmek üzere ayaklandı. Aralıkçılar Başkaldırısı olarak bilinen bu isyan, kanlı bir şekilde bastırıldı. – İlk kamuya açık demiryolu olan Stockton ve Darlington Demiryolu kullanıma açıldı.
1826	Şiir kitabı <i>Odes et ballades</i> (<i>Odlar ve Baladlar</i>) yayımlandı.	Samuel Morey, içten yanmalı motoru icat etti.
1827	<i>Cromwell</i> isimli oyunu yayımlandı; oyuna Hugo klasikliğin kısıtlamalarından kurtulmak gerektiğine inandığını belirten bir önsöz yazdı. Bu yazı, Fransız Klasisizmi ve Romantizm arasında bir tartışma doğuracaktı.	William Blake ve Ludwig van Beethoven'ın ölümü. Viyana'da Beethoven'ın cenazesine binlerce seveni katıldı.
1828	Babası Léopold'un ölümü. Hugo'nun oğlu François-Victor doğdu.	

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1829	Ünlü Fransız fahişe Marion de Lorme hakkındaki aynı ismi taşıyan oyunu, ismiyle ilk defa sahnelenen oyunu oldu.	– Johann Wolfgang von Goethe'nin <i>Faust</i> oyunu ilk kez sahnelendi. – Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu arasındaki savaş, Edirne Antlaşması ile sona erdi. Yunanistan bağımsızlığını kazandı. – Seloteyp ve ilk elektrik motoru icat edildi.
1830	Hugo, Fransa'da klasik edebiyatın baskısını zayıflatmaya çalışan bir Romantik harekete katıldı. Oyunu <i>Hernani</i> aynı yıl yayımlandı; bu oyun sayesinde daha gerçekçi bir tiyatro anlayışına öncülük edecek ve zengin olacaktı. Kızı Adèle dünyaya geldi.	– Fransa'da Temmuz Devrimi'yle Bourbon kralı X. Charles tahttan indirildi ve yerine Orléans dükü Louis-Philippe geçti. – Hollanda Birleşik Krallığı'nda ayaklanma sonrası bağımsız Belçika devleti kuruldu. – Birleşik Devletler'de ilk demiryolu açıldı. – Fransa'da dikiş makinesi icat edildi.
1831	<i>Notre-Dame'in Kamburu</i> yayımlandı. Bu roman, hem itibarını katlamış ve onu Fransa'nın en meşhur yazarı yapmış, hem de 1841 yılında <i>Académie française</i> 'e girmesine de yardımcı olmuştur.	– Sanayi Devrimi'nin ilk işçi ayaklanmalarından olan Canut isyanlarının ilki gerçekleşti. – 22 yaşındaki Charles Darwin, ücret almayan bir doğabilimci olarak <i>HMS Beagle</i> gemisinde Güney Amerika, Yeni Zelanda ve Avustralya'ya gitti. – Amerika'da Cyrus McCormick mekanik biçer-döveri icat etti. – I. Leopold, Belçika kralı oldu.
1832		Mısır bağımsızlığını ilan etti.
1833	Aktris Juliette Drouet'ye aşk yaşamaya başladı; küçük bir aylık bağladığı Drouet elli yıl boyunca maaşsız sekreteri ve yolculuklarında arkadaşı oldu.	Carl von Clausewitz'in <i>Vom Kriege (Savaş Üzerine)</i> kitabı ölümünden iki yıl sonra yayımlandı. Clausewitz'in benimsenen fikirleri arasında, şiddete verilebilecek tek mantıklı tepkinin şiddet olduğu ve savaşın siyasi amaçlara ulaşmak için meşru bir eylem olduğu vardı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1834	1834 "Claude Gueux", Fransa'da idam edilmiş bir katilin gerçek hikâyesini anlatan öyküsü yayımlandı. Öykü, "gerçek suç hikâyesi" türünün ilk örneklerinden sayılır; daha sonra <i>Sefiller</i> 'de konu edeceği sosyal adaletsizliği inceler.	İspanya'da VII. Ferdinand'ın eşi Ana Kraliçe Maria Christina, Engizisyon'u resmen sona erdirdi.
1835		<ul style="list-style-type: none"> – Britanya'da aşı zorunlu hale getirildi. – Fırat ve Dicle nehirlerinde buhar gemileri seyahat etmeye başladı.
1836		<ul style="list-style-type: none"> – Papa XVI. Gregorius, papalık devletlerinde demiryolunu yasakladı. – Connecticut eyaletinde Samuel Colt, altıpatlar tabancayı icat etti.
1837		<ul style="list-style-type: none"> – Amerika Birleşik Devletleri, Texas'ı bağımsız bir devlet olarak kabul etti. – Sam Morse, telgrafın patentini aldı. – Charles Dickens, <i>Oliver Twist</i> romanını yazdı. – Aleksandr Puşkin öldü. – Kraliçe Victoria'nın tahta çıkışıyla Britanya İmparatorluğu'nun yükselişiyle birlikte anılan Victoria Dönemi başladı.
1839		<ul style="list-style-type: none"> – Belçika Krallığı resmen kuruldu. – Mısır, Osmanlı'yı Nusaybin'de yendi. – İngiltere ve Çin arasında Afyon Savaşları'nın ilki patlak verdi. – Fransa, Texas'ı Meksika'dan bağımsız olarak kabul eden ilk Fransız devleti oldu.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1840		<ul style="list-style-type: none"> – Napolyon'un naaşı Paris'te Les Invalides'e defnedildi. – Yeni Zelanda devleti kuruldu, Yukarı ve Aşağı Kanada bölgeleri birleşti. – Justus Liebig'in bilimi çiftçiliğe uygulama yöntemleriyle Sanayi Devrimi tarım alanında başladı.
1842		<ul style="list-style-type: none"> – Nanking Antlaşması'yla Hong Kong, İngiltere'ye devredildi. – Gogol, <i>Ölü Canlar</i>'ı yazdı. – Anestezî ilk defa kullanıldı.
1843	Oyunu <i>Les Burgraves</i> sahnelerde beğeni toplamadı. Kızı Léopoldine kocasıyla birlikte Villequier'de çıktığı bir sandal gezisinde boğularak öldükten sonra Hugo, Fransa'yı kasıp kavuran sosyal sıkıntılara zaman ayıracağını söyleyerek yazarlığı 1852'ye kadar bıraktı. Pireneler'e seyahat etti.	<ul style="list-style-type: none"> – Charles Dickens'ın "Bir Noel Şarkısı" ve Edgar Allan Poe'nun "Gammaz Yürek" hikâyeleri ilk kez yayımlandı. – Amerikalı Charles Thurber, daktiloyu icat etti.
1844		Charles Dickens, <i>Martin Chuzzlewit</i> 'i, Alexandre Dumas <i>Üç Silahşörler</i> 'i yazdı.
1845	Kral Louis-Philippe tarafından soyluluk nişanı aldı.	İrlanda'yı vuran Büyük Kıtık sonrası, İrlanda diasporası Amerika'ya göçlere başladı.
1847		<ul style="list-style-type: none"> – Almanya ve Fransa'da monarşinin baskısından kaçan işçi sınıfı temsilcileri Londra'da toplandılar ve 2 Haziran'da isimlerini Komünist olarak değiştirdiler, sloganlarını "Bütün ülkelerin işçileri, birleşin!" olarak belirlediler. – Brontë kardeşler <i>Jane Eyre</i>, <i>Uğultulu Tepeler</i> ve <i>Agnes Grey</i>'i yayımladı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1848	Fransa'da 1848 Devrimi. Hugo cumhuriyetçi fikirleri benimsemişti; İkinci Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle kurucu meclise ve parlamentoya kabul edildi. Hugo, bu meclislerde toplumsal adaletsizlik ve idam cezasına karşı mücadele etti.	<ul style="list-style-type: none"> – Avrupa'da 1848 Devrimleri patlak verdi. Fransa'da Şubat Devrimi: Cumhuriyetçilerin ayaklanmaları sonucunda Kral Louis-Philippe tahtı bıraktı ve İngiltere'ye kaçtı. Louis Napolyon Bonaparte, İkinci Fransız Cumhuriyeti'nin ilk başkanı oldu. – Dostoyevski <i>Netoçka Nazanova</i>'yı, Karl Marx <i>Komünist Manifesto</i>'yu yazdı. – İsviçre'de iç savaş sona erdi ve federal devlet kuruldu. – Orta California'da "altına hücum" başladı.
1849		<ul style="list-style-type: none"> – Hindistan'da ikinci bir Sikh ayaklanması İngilizler tarafından bastırıldı. – Karl Marx, Paris'ten kovuldu ve Londra'ya yerleşti. – Frederic Chopin öldü. – Kancalı iğne ve gaz maskesi icat edildi.
1850	Balzac'ın 21 Ağustos'ta yapılan cenazesinde Hugo bir konuşma yaptı.	<ul style="list-style-type: none"> – Küçük Buz Çağı bu yıl bitti. – Prusya'da köylülerin kazandığı özgürlükler muhafaza edildi, verilen kararla 640 bin çiftçi özgür tarıma başladı. – Çin'de Taiping Ayaklanması yüzyılın en kanlı isyanı oldu; 20 milyon kişi bu olaylar sonucu öldü. – İngiliz gemilerinin yüzde beşi bu tarihte buharla çalışmaktaydı.
1851	İmparatorluğunu ilan edecek Başkan Louis Napolyon'a karşı katıldığı ayaklanma başarısız oldu; Paris işçilerini yeni imparatora karşı koymaya çağıran Hugo, Brüksel'e kaçarak canını kurtardı.	<ul style="list-style-type: none"> – Bonaparte'ın yeğeni Louis Napolyon, bir darbeye Fransa'da hükümeti devirdi. – Binlerce insan Avustralya'da altına hücum etti. Nüfusu kırk binleri bulan cadır kentler kuruldu, yiyecek ihtiyacı Avustralya'da ekonomiyi canlandırdı. – İlk dünya fuarı olan Kristal Saray Fuarı Londra'da yapıldı. – Herman Melville, <i>Moby Dick</i>'i yazdı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1852	Hugo'nun siyasi fikirlerinin iki ülke arasındaki ilişkileri zedeleyeceğini düşünen Belçika hükümetinin baskısıyla Hugo, Manş Adaları'ndan Jersey'ye yerleşti. <i>Napoléon le petit</i> 'i (<i>Küçük Napolyon</i>) yazdı.	– Burma'ya gelen İngilizler, Hindistan'dan getirdikleri afyonu Burma'ya satmaya başladı. – Birleşik Devletler'de Francis Wolle kese kâğıdı makinesini icat etti. – Louis Napolyon muhafazakârların desteğini toplayarak parlamentoyu lağvetti, İkinci Fransız İmparatorluğu'nu kurdu ve III. Napolyon adıyla diktatörlüğünü ilan etti.
1853	Hugo'nun en meşhur şiirlerinin olduğu <i>Les Châtiments</i> (<i>Azaplar</i>) yayımlandı.	– Baron Georges-Eugène Haussmann, Paris'i yeniden inşa etme projesine başladı. – ABD Deniz Kuvvetleri Tuğamirali Matthew C. Perry, Japon başkenti Edo'yu gemileriyle topa tutmakla tehdit ederek, şehri ticarete açmalarını emretti. – Çar I. Nikolay, Osmanlı topraklarındaki Ortodoks Hristiyanların haklarının korunması gerekçesiyle Osmanlı'ya savaş açtı. Kırım Harbi patlak verdi. – Giuseppe Verdi <i>La Traviata</i> 'yı yazdı.
1854		– Fransa ve Britanya, Rusya'ya savaş ilan etti. – Londra'da, bugün Big Ben adıyla bilinen saat kulesinin yapımı tamamlandı. Şehirleşmede ve sanayileşmede yeni bir çağa girildi.
1855	Kraliçe Victoria'nın Paris'i ziyareti, Londra'daki Fransız sürgünlerinin çıkardığı bir gazetede alaya alınmıştı; bu haber Jersey'de arkadaşlarınca çıkarılan gazetede tekrarlandığında, adayı terk etmeye zorlanan arkadaşlarıyla birlikte ayrıldı ve ekim ayında ailesiyle birlikte Guernsey'ye yerleşti.	– Şanzelize'de <i>Exposition Universelle</i> fuarı gerçekleştirildi. Fransa'nın üstünlüğünü kanıtlamak isteyen III. Napolyon, Kristal Saray'ı aşmak niyetiyle Palais de l'Industrie'yi yaptırdı. – Chicago, Birleşik Devletler'deki en kapsamlı kanalizasyon sisteminin yapımına başladı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1856	<i>Les Contemplations (Düşünceler)</i> yayımlandı.	<ul style="list-style-type: none"> – Üç yıl süren Kırım Harbi'nin sounda Paris Kongresi yapıldı. – Gustave Flaubert, <i>Madame Bovary</i>'yi yazdı. – Louis Pasteur, pastörizasyonu icat etti.
1857		<ul style="list-style-type: none"> – Beş yıldır New York'ta yaşayan Giuseppe Garibaldi, İtalya'nın birleşmesini savunan İtalyan Ulusal Birliği'ni kurdu. – Hint Ayaklanması sonucu Britanya İmparatorluğu yönetimi Doğu Hindistan Şirketi'nden devraldı.
1859		<ul style="list-style-type: none"> – Süveyş Kanalı'nın yapımına başlandı. – Birleşik Devletler'de, kuzey Pennsylvania'da ilk petrol kuyusu kazıldı. – Charles Darwin, <i>Türlerin Kökeni</i>'ni yayımladı. – Charles Dickens <i>İki Şehrin Hikâyesi</i>'ni, İvan Gonçarov <i>Oblomov</i>'u yazdı.
1860		<ul style="list-style-type: none"> – İtalya'daki Nice ve Savoy bölgeleri, İkinci İtalyan Bağımsızlık Savaşı'nda Avusturya İmparatorluğu'nu yenilgiye uğratan Fransız İmparatorluğu'na verildi. – II. Afyon Savaşı. İngiliz ve Fransız orduları Pekin'deki Yasak Şehir'e girdiler. – Britanya'da Yahudilere oy hakkı tanındı.
1861		<ul style="list-style-type: none"> – Abraham Lincoln, ABD Başkanı oldu. Dolaylı ya da dolaysız olarak köleliğe dokunmayacağını söylese de güney eyaletler ayrılıkçı bir siyaset izlediler. Bunun sonucu olarak 1865'e kadar sürecek İç Savaş başladı.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1862	19. yüzyılda Fransa'da sosyal adaletsizliği anlattığı başyapıtı <i>Les Misérables</i> yayımlandı.	<ul style="list-style-type: none"> – Alman devletlerinin en büyüğü olan Prusya'da Otto von Bismarck başbakan atandıktan sonra meclisi dağıttı ve kralın yetkisinin üstünde bir güç tanımadığını açıkladı. – İvan Turgenyev <i>Babalar ve Oğullar</i>'ı yazdı. – Saint Petersburg ve Moskova'da konservatuarlar açıldı. – Birleşik Devletler'de ilk banknot basıldı.
1863		<ul style="list-style-type: none"> – Başkan Lincoln <i>Özgürlük Bildirgesi</i>'ni kanun haline getirdi. – İç Savaş yüzünden pamuğa ulaşımı kopan Rusya, ordularını pamuk yetiştirilmeye müsait toprakların olduğu Orta Asya'ya gönderdi. – Londra metrosunun ilk kısmı halka açıldı. – Hollanda yönetimindeki Endonezya'da kölelik sona erdi.
1864		Fyodor Dostoyevski, <i>Yeraltından Notlar</i> 'ı yayımladı.
1865		<ul style="list-style-type: none"> – ABD'deki İç Savaş, General Robert E. Lee ve subaylarının kılıçlarını teslim etmesiyle sona erdi. Başkan Lincoln suikaste uğradı. – Rusya, Taşkent'i işgal etti.
1866		<ul style="list-style-type: none"> – İlk okyanuslararası telgraf başarıyla çekildi. – Fyodor Dostoyevski <i>Suç ve Ceza</i>'yı yazdı.
1867		<ul style="list-style-type: none"> – Çar II. Aleksandr, Alaska'yı Birleşik Devletler'e sattı. – Jesse James'in çetesi Savannah, Missouri'de bir banka soygunu yaptı, bir kişiyi öldürdü. – İsveç'te Alfred Nobel dinamiti keşfetti. – Viyana'da Johann Strauss'un <i>Güzel Mavi Tuna</i> eseri ilk defa seslendirildi.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1868	Karısı Adèle Hugo öldü.	Küba ve İspanya arasında On Yıl Savaşları başladı.
1869		– Akdeniz’le Kızıldeniz’i bağlayan Süveyş Kanalı açıldı. – Dostoyevski <i>Budala</i> ’yı, Flaubert <i>Duygusal Eğitim</i> ’i yazdı.
1870	Fransa-Prusya Savaşı’ndan ve Fransız İmparatorluğu’nun yıkılmasından sonra, Paris’e döndü. Tekrar siyasete girdi ve meclise seçildi.	– Fransa-Prusya Savaşı sonucu Almanya, arkasından İtalya birleşti. – Prusya orduları Paris’i işgal etti. General von Blumenthal şehri topa tutmayı reddetti.
1871		– Alman zaferiyle sonuçlanan Fransa-Prusya Savaşı, III. Napolyon devrinin ve Fransız İmparatorluğu’nun sonunu getirdi. Üçüncü Cumhuriyet kuruldu ve III. Napolyon sürgüne gönderildi. – Savaş sonrası sivil ayaklanmayla birlikte Paris Komünü kuruldu. İki ay süren iktidardan sonra yeni başkan Adolphe Thiers’in hükümeti komüne girdi ve sayıları 30.000’i bulan “komüncü” Paris vatandaşını idam etti. – Bessemer ve Thomas Çeligi’nin icadıyla İkinci Sanayi Devrimi başladı. – Henry Morton Stanley, Tanganika Gölü kıyılarında Dr. David Livingstone’u buldu.
1872		Dostoyevski <i>Cinler</i> ’i yazdı.
1873		Léo Delibes’in komik operası <i>Le roi l’a dit</i> (Kral Konuştu) ilk kez sahnelendi.
1874		– <i>Societe Anonyme Coopérative des Artistes Peintres, Sculpteurs, et Graveurs</i> , ya da bugün bildiğimiz adıyla Empresyonistler, fotoğrafçı Nadar’ın stüdyosunda ilk sergilerini düzenlediler. – Doğu Hindistan Şirketi lağvedildi.

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1875		<p>– Bizet'nin <i>Carmen</i> operası Paris Opéra-Comique'te ilk kez sahnelendi. Aynı yıl öldü.</p> <p>– Paris Operası için yapılan <i>Palais Garnier</i> tamamlandı.</p> <p>– Kanada'da ampul icat edildi.</p> <p>Thomas Edison patenti satın aldı.</p>
1876	Hugo, senatoya seçilmesine rağmen sağlık durumu bozulunca Guernsey'ye döndü.	<p>– Osmanlı topraklarındaki ayaklanma Bulgaristan'a sıçradı. Genç Osman tahttan indirildi. Yerine geçen V. Murat'ın akli dengesi bozulunca, Mithat Paşa'ya Kanun-i Esasî'yi ilan edeceğini taahhüt eden II. Abdülhamit yerine geçti.</p> <p>– Kraliçe Victoria, Hindistan İmparatoriçesi oldu.</p> <p>– Richard Wagner'in <i>Nibelung Yüzüğü</i> ilk defa eksiksiz sahnelendi.</p> <p>Ibsen'in <i>Peer Gynt</i> eseri, Edvard Grieg'in müziğiyle Oslo'da ilk kez oynandı.</p>
1877		<p>– Camille Saint-Saëns'in <i>Samson ve Delila</i> operası ilk kez sahnelendi.</p> <p>– Thomas Edison gramofonu icat etti.</p> <p>– Rus ordusu, İstanbul'a doğru ilerlemeye başladı.</p>
1878		<p>93 Harbi'nin ardından Osmanlı ve Rusya arasında Ayestefanos Antlaşması imzalandı. Avrupa devletleriyle imzalanan Berlin Antlaşması'yla Sırbistan, Karadağ ve Romanya imtiyazlı vilayet haline getirildi. Bulgaristan prensliği kuruldu.</p>
1880		<p>– Paris'te sertleşen hava şartları yüzünden Seine Nehri dondu.</p> <p>– Dostoyevski, <i>Karamazov Kardeşler</i>'i yayımladı.</p>
1881		<p>İlk elektrik santrali Godalming, İngiltere'de kuruldu.</p>

Tarih	Yazarın Hayatı ve Eserleri	Dönemin Önemli Olayları
1882		<ul style="list-style-type: none"> – Mısır'ın İngilizler tarafından işgali. – Çaykovski'nin <i>1812 Uvertürü</i>, Moskova Kurtarıcı İsa Katedrali'nde ilk kez çalındı. – III. Aleksandr, Yahudilerin İsa'yı öldürdüğüne inanıyordu. Rusya İmparatorluğu'nda Yahudileri hedef alan pogromlar başladı. Moskova'dan kovulan Yahudiler, imparatorluktan kaçtılar.
1883		<ul style="list-style-type: none"> – Karakatau Yanardağı'nda modern tarihin en büyük patlamalarından biri gerçekleşti. – Robert Louis Stevenson'ın <i>Define Adası</i> romanı yayımlandı. – Osmanlı sultanı II. Abdülhamit eski sadrazamı Mithat Paşa'yı muhafızlarına boğdurttu. – Karl Marx öldü; John Maynard Keynes ve Benito Mussolini doğdu. – İstanbul'dan Bağdat'a uzanan Şark Ekspresi demiryolu açıldı.
1884		Berlin Batı Afrika Konferansı'yla Afrika'da "sözlü işgal" dönemi başladı.
1885	22 Mayıs günü, seksen üç yaşında Paris'te zattürreeden öldü. Devlet töreniyle yapılan cenazesine iki milyon kişi katıldı; Zafer Taki'nin altında bekleyen katafalkı, gömüleceği Panthéon'a gösterişsiz bir cenaze arabasıyla götürüldü. Alexandre Dumas ve Émile Zola'yla aynı mezar odasını paylaşmaktadır.	<ul style="list-style-type: none"> – Brahms, son yazdığı senfoni olan <i>Senfoni Nr. 4 mi minör, op. 98</i>'i tamamladı. – Belçika kralı II. Léopold, Kongo Bağımsız Devleti'ni özel mülkü olarak ilan etti.

ÖNSÖZ
VICTOR HUGO’NUN SEFİLLER’İ
CHARLES BAUDELAIRE

I

Birkaç ay önce, Fransa’nın en güçlü ve en popüler, büyük şairi hakkında, çok kısa bir zaman zarfında *Sefiller* üzerine, diğer eserleri olan *Contemplations* ve *La Légende des siècles* için olduğundan daha da geçerli olacak şu satırları yazıyordum:

Burada, yerimiz imkân tanısaydı, şiirlerine hükmeden ve yayılan, fazlasıyla hissedilir biçimde yazarın kendine has mizacının da parçasını oluşturan ahlaki atmosfer analiz edilecekti. Bu atmosfer bana en güçsüze de en güçlüye de bariz bir şekilde eşit sevgi besleyen bir karaktere sahipmiş gibi geliyor. Bu iki ucun şair üzerinde uyguladığı çekim, en başından beri onda bulunan dayanıklılığın ve gücün kendisi olan, bu biricik kaynaktan gelir. Güç onu büyüler ve başını döndürür; bir akrabaya gider gibi gider ona: kardeşçe çekim. Böylece karşı konulamaz bir şekilde sonsuzluğun tüm sembollerine, denize, göğe; gücün tüm eski temsilcilerine, İncil’in ya da Homeros’un devlerine, paladinlere, şövalyelere; kocaman ve ürkütücü hayvanlara kapılıp gider. Dermansız elleri korkutacak olanı güçlük çekmeden okşar; sersemlemeden sınırsızın içinde devinir. Buna karşılık, kaynağı aynı olmasına rağmen farklı bir eğilimle şair zayıf, yalnız, kederli olanın, yetimin şefkatli arkadaşı olarak görünür daima: babacıl çekim. Kudreti olan her kişide bir kardeş hayal eder güçlü, ama çocukları-

nı, korunmaya ve teselli edilmeye ihtiyaç duyan kişilerde görür. Bu, gücün kendisidir ve kendisine sahip olana verdiği güvendir; adalet ve merhamet ruhu buradan gelir. Böylece Victor Hugo'nun şiirlerinde düşmüş kadınlara, toplumlarımızın dışı çarklarında öğütülen yoksullara, oburluğumuzun ve despotluğumuzun kurbanı hayvanlara duyulan sevgi vurguları hiç durmadan ortaya çıkar. Pek az insan iyiliğin güce kattığı ve şairimizin yapıtlarında çok sık kendini gösteren çekiciliği ve büyüleyiciliği fark etmiştir. Devasa bir heykelin yüzündeki gülümseme ve gözyaşı... Neredeyse tanrısal bir özgünlüktür bu. Şehvetli aşka adanmış bu kısa şiirlerde, fazlasıyla kösnül ve ahenkli bir melankolinin sindiği bu dizelerde, bir orkestranın eşliğine benzer şekilde, merhametin derin sesi işitilir. Sevgilinin altında bir baba, bir koruyucu hissedilir. Burada, bilgiçlik taslayan havası, didaktik tonuyla şiirin en güzel parçalarını berbat edebilecek bir ahlak değil, dünyanın mekanizmasındaki tartılamayan akışkanlar gibi, görünmeden şiirsel madde içine sızan esinli bir ahlak söz konusudur. Ahlak bu sanata amaç olarak girmez. Hayatın kendisi içine karıştırmışçasına ona karışır, onunla bütünleşir. Şair istemeden, tam ve zengin bir doğallıkla ahlakçdır.

Burada değiştirilmesi gereken tek bir satır vardır çünkü *Sefiller'*e, kitabın başında önsöz şeklinde yer alan yazarın bizzat kendisinin itirafında görüldüğü gibi, ahlak doğrudan amaç olarak girer:

Kanunların ve örf ve adetlerin etkisiyle, medeniyetin orta yerinde, suni olarak cehennemler yaratan ve Tanrı takdirine değişmez bir insan kaderi karıştıran bir sosyal lanetlenme varoldukça; yüzyılımıza özgü üç problem, erkeğin yoksulluk ve sefaletle alçılması, kadının açlık yüzünden düşmesi, çocuğun karanlıklar içinde körelip yitmesi çözümlenmedikçe, bazı bölgelerde toplumun insanları havasızlıktan boğması mümkün oldukça; başka bir deyişle, ve daha geniş bir görüş noktasından bakıldığında, yeryüzünde cehalet ve sefalet bulundukça, bu gibi kitaplar büsbütün faydasız olmayabilir.

"... oldukça!" Ne yazık! O halde neredeyse HER ZAMAN! Ama burası bu gibi meseleleri ele almanın yeri değil. Biz yalnızca, şairin kamuoyunun dikkatini cebzettiği ve tembel bir öğrencinin inatçı başı gibi, toplumsal sefaletin akıl almaz girdaplarına doğru eğdiği muhteşem yeteneğinin hakkını vermek istiyoruz.

II

Şair, gençliğinin coşkusuyula, özellikle yaşamın anlamsızlıklarına övgüler düzmekten zevk alır çünkü yaşamın içerdiği göz kamaştırıcı ve zengin olan her şey gençliğin ilgisini ayrıca çeker. Olgunluk çağına vardığında, tersine, endişe ve merakla yüzünü problemlere ve sefalete döner. Fakirliğin, zenginliğin güneşi üzerinde oluşturduğu bu kara lekede ya da bir şairin, bir filozofun, bir edebiyatçının, karşısında bazen bunaltıya varan bir heyecan ve şaşkınlık hissetmemesi için son derece acımasız olması gerektiği sefaletin uçsuz bucaksız karanlıkları üzerindeki zenginliğin bu göz kamaştırıcı lekesinde, kesinlikle tuhaf bir şey vardır. Kuşkusuz böyle bir edebiyatçı yeryüzünde yoktur; olamaz da. Dolayısıyla birini diğerinden ayıran tek fark, sanat eserinin tek amacının sanat olup olmadığı, sanatın yalnızca kendisine hayranlık ifade etmesi gerekip gerekmediği ya da az çok asil, daha yüce ya da daha düşük bir amacın ona dayatılıp dayatılmayacağıdır.

Özellikle olgunluk çağlarının tam ortasında şairler akıllarının, uğursuz ve karanlık yapıdaki kimi problemlerin –kendilerini çeken tuhaf girdaplardır bunlar– çekimine kapıldıklarını anlarlar. Bununla birlikte, Victor Hugo, evrensel bilinci en üst düzeyde ilgilendiren tüm bu meselelere sorgulayıcı bir bakış yöneltmek için çok fazla beklemiş olan yaratıcılar sınıfına sokulursa büyük bir hata yapılmış olacaktır. En başından itibaren, bir diğer deyişle parlak edebiyat hayatının başlangıcından itibaren onda zayıfların, sürülmüşlerin ve lanetlenmişlerin tasası görülür. Adalet fikri erken bir dönemde yapıtlarında yitirilen saygınlığı geri kazandırma eğilimiyle kendini gösterir. *Oh! N'insultez jamais une femme qui tombe!* (Düşen bir kadına asla hakaret etmeyin!), *Un bal à l'hôtel de ville* (Belediye Binası'nda Balo), *Marion de Lorme*, *Ruy-Blas*, *Le Roi s'amuse* (Kral Eğleniyor), neredeyse takıntı diyeceğimiz bu eski eğilimi yeterince ortaya koyan şairlerdir.

III

Sefiller'in ya da daha ziyade *Sefiller*'in birinci bölümünün maddi analizini yapmak gerekli midir? Eser şu anda herkesin elindedir ve herkes onun öyküsünü ve yapısını biliyor. Yazarın, ortaya sunduğu hakikatleri gün ışığına çıkarmak için yararlandığı yöntemi incelemek bana daha önemli görünüyor.

Bu kitap bir merhamet kitabıdır, yani merhamet ruhunu dürtmek, kışkırtmak için ortaya konmuş bir kitaptır; korkunç ve dokunaklı bir yapıdaki toplumsal karmaşıklık durumlarını ortaya koyan, sorgulayan ve okurun vicdanına "Pekâlâ! Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz? Ne gibi bir sonucu varyyorsunuz?" diyen bir kitaptır.

Kitabın romandan ziyade şiir olan edebi biçimine gelince, Marie Tudor'un önsözünde bunu önceden haber veren bir belirti buluyoruz. Bu da bize, ünlü yazardaki ahlaki ve edebi fikirlerin sabitliğinin yeni bir karnitini sunmaktadır:

"... Hakikatin önündeki tehlikeli engel, küçüklüktür; büyüklüğün önündeki tehlikeli engel, yanlıştır... Şairin hayranlık verici mutlak kudreti! Bizim gibi yaşayan, bizden daha yüce şeyler yapar. Örneğin Hamlet bizim kadar hakikidir ve bizden daha yücedir. Hamlet devdir, yine de gerçekçidir. Çünkü Hamlet siz değildir, ben değildir, hepimizdir. Hamlet o veya bu insan değildir, insanoğludur."

Hiç durmadan hakikatin içinden büyüklüğü, büyüklüğün içinden hakikati çıkarmak... Bu dramın yazarına göre, şairin tiyatrodaki amacı budur. Bu iki sözcük, büyüklük ve hakikat, her şeyi kapsamaktadır. Hakikat ahlaklılığı, büyüklük güzeli kapsar.

Çok açık ki yazar *Sefiller*'de, her biri, tezinin geliştirilmesine gerekli temel tiplerin birini temsil eden, epik bir yüceliğe yükseltilecek ideal figürler, canlı soyutlamalar yaratmak istemiş. *Sefiller*, şiir şeklinde inşa edilmiş ve her kişisi, ancak bir genelliği temsil etmesinden ibaret abartılı tarzıyla bir istisna olan bir romandır. Victor Hugo'nun bu romanı tasarlama ve oluşturma ve yeni bir Korint madeni ortaya çıkarmak üzere genellikle özel yapıtlara adanan zengin öğeleri (lirik yön, epik yön, felsefi yön) tarif edilemez bir kaynaşma içine atma şekli, daha gençken kendisini eski lirik şiiri ve eski trajediyi, son noktaya, yani bildiğimiz şiirlere ve dramalara dönüştürmeye sürüklemiş olan kaderi bir kez daha doğrular.

Dolayısıyla Monsenyör Bienvenu, abartılı merhamettir, kendini adanmış kesintisiz inançtır, en kusursuz öğretme yolu olarak görülen merhamete mutlak güvendir. Bu tipte canlı ve gerçekçi bir tabloda, hayran olunan bir titizliğin dokunuşları ve notaları vardır. Yazarın, bu eksiksiz model kusursuzlaştırmaktan hoşlandığı görülmektedir. Monsenyör Bienvenu her şeyi verir, kendisinin hiçbir şeyi yoktur ve durup dinlenmeden, piş-

manlık duymadan kendini yoksullara, zayıflara ve hatta suçlulara feda etmekten başka zevk bilmez. Dogmanın önünde alçakgönüllülükle eğilerek ama ona nüfuz etmeye çalışmadan, kendini özellikle İncil'in uygulanmasına adar. "Ultramontandan çok Gallikan", varlıklı ve Sokrates gibi ironi ve güzel konuşma gücüyle donanmış bir adam. Önceki yönetimlerden birinde, malını yoksullar için saçıp savuran ve bir sabah yeni istekler gelince karşılayamayacak durumda olduğu için mobilyasını, tablolarını ve gümüş takımlarını derhal açık artırma merkezine gönderen bir Saint-Roch papazından bahsedildiğini duydum. Bu özellik, Monsenyör Bienvenu'nün karakterinde vardır. Ama Saint-Roch papazının hikâyesinin devamında, papazın yüreğine göre çok basit ama dünya ahlakına göre çok güzel bu hareketin haberinin krala kadar ulaştığı ve saygınlığını lekeleyen bu papazın kibarca kulağının çekilmesi için başpiskoposluğa şikayet edildiği anlatılır. Çünkü bu tip kahramanlık, bu noktaya yükselemeyecek kadar zayıf tüm papazların dolaylı bir şekilde ayıplanması olarak görülebilirdi.

Valjean, masum, saf, kaba bir adamdır; hiç şüphesiz hepimizin başlayacağı ama yasal ceza gereği onu Kötülük Okulu'na yani Zindan'a atan bir suç (ekmek hırsızlığı) işleyen, cahil proleterdir. Orada, esaret döneminin derin düşüncelere dalışlarında ruhunu eğitir ve artırır. Nihayetinde oradan kurnaz, ürkütücü ve tehlikeli biri olarak çıkar. Piskoposun misafirperverliğinin karşılığını yeni bir hırsızlıkla öder. Piskopos, Bağışlama ve Merhamet'in tüm karanlıkları dağıtacak tek ışık olduğu inancıyla, iyi bir yalanla onu kurtarır. Gerçekten de bu bilincin aydınlanması gerçekleşir ama hâlâ insanın içinde bulunan alışkanlık hayvanının onu yeni bir nüksetmeye sürüklemeyeceği kadar çabuk olmaz bu. (Artık M. Madeleine olan) Valjean dürüst, zengin ve güçlü biri haline gelir. Belediye başkanı olduğu, kendisinden önce yoksul olan bir komünü zenginleştirmiş, neredeyse medenileştirmiştir. Hayran olunası bir saygınlık ceketi geçirmiştir üzerine; güzel işlerle örtünmüş ve zırhlanmıştır. Ama uğursuz bir gün gelir, kendisine çok benzeyen, budala, alçak bir sahte Valjean'ın kendi yerine mahkum edileceğini öğrenir. Ne yapmalı? İç yasanın, Vicdan'ın ona, kendini ifşa ederek, bu yeni yaşamının üzücü ve görkemli iskelesini yıkmasını buyurduğu kesin midir? "Her insanın doğarak bu dünyaya kattığı ışık" bu karmaşık karanlıkları aydınlatmak için yeterli midir? M. Madeleine büyük mücadeleler sonrasında bu bunalım denizinden galip çıkar ve Hakikat ve Adalet aşkına yeniden Valjean olur. Tereddütleri, ihtiyatları, çelişki-

leri, sahte tesellileri, ümitsiz aldatmalarıyla insanın bizzat kendisine karşı verdiği bu mücadeleyi (kafanın içindeki fırtına) titizlikle, yavaşça, çözümlereyle tasvir eden bölüm, yalnızca Fransız edebiyatını değil, düşünen insanlığın edebiyatını da sonsuza dek gururlandırabilecek sayfalar içerir. Akılcı İnsan için bu sayfaların yazılmış olması ne büyük onurdur! Dünyanın başlangıcından itibaren, Evrensel İnsan'ın kalbinde bulunan tüyler ürpertici Kazüistik'in bu derece trajik bir şekilde gözler önüne serildiği benzer sayfaları bir başka kitapta bulmak için uzun, çok uzun zaman boyunca ve kapsamlı bir arama yapmak gerekecektir.

Bu uğursuz dramlar ve acılar geçidinde, korkutucu, tiksindirici bir kişi vardır. Bu kişi, jandarma, gardiyan, katı yürekli, sert adalet, yorumlamayı bilmeyen adalet, yorumlanmayan yasa, hafifletici sebepleri hiçbir zaman anlamamış yabani akıl (buna bir akıl denebilir mi?), tek kelimeyle Ruh-suz Söz'dür, ürkütücü Javert'dir. Sağduyulu birkaç kişinin bu Javert hakkında "Yine de dürüst bir adam; kendine has bir yüceliği var," dediklerini duydum. De Maistre gibi "Dürüst adam kime denir bilmiyorum!" denecek bir durum. Bana göre, bir suçlu gibi görülme tehlikesini göze alarak itiraf ediyorum ki ("titreyenler kendilerini suçlu hisseder" diyordu şu çılgın Robespierre), Javert bana adalete yırtıcı bir hayvanın kanlı ete duyduğuna benzer bir açlık duyan, ıslah olmaz bir canavar, kısacası Mutlak Düşman gibi görünür.

Burada küçük bir eleştiride bulunmak istiyorum. Bir şiirin ideal figürleri dış görünüşleri ve hareketleri bakımından ne kadar net, ne kadar aşırı olsa da, hayatın gerçek kişileri gibi onların da hayat bulduğunu varsaymak zorundayız. İnsanın tüm uğraşlara coşkunun ötesinde bir şeyler katabileceğini biliyorum. İnsan tüm görevlerde av köpeği ve dövüş köpeği haline gelir. Burada kaynağını tutkudan alan bir güzellik vardır kesinlikle. Dolayısıyla coşkuyla polis memuru olunabilir ama polis teşkilatına coşkuyla girilir mi? Bu, tersine, ancak bazı koşulların zorlaması ve tutkulu bir düşkünlüğe tamamen yabancı nedenlerle girilen mesleklerden biri değil midir?

Saniyorum ki Victor Hugo'nun, verimsiz emek yazgısı ile yasal fahişelik yazgısı arasında bulunan, düşkün genç kız, modern kadın Fantine'in kişiliğine saçtığı sevecen, dokunaklı tüm güzellikleri anlatmaya ve açıklamaya gerek yok. Eskiden beri onun dipsiz uçurumdaki tutku çığılığını, sızla-nışları ve çocuklarından mahrum kalan cevval annenin öfkeli ağlayışlarını ifade etmekte usta olduğunu biliyoruz. Burada, tamamen doğal bir bağ-

lantıyla, bu güçlü ressamın, bu devasa heykel yaratıcısının nasıl güvenilir ve hafif bir elle çocukluğun yanaklarını renklendirdiğine, gözlerini alevlendirdiğine, hırçın ve saf davranışlarını betimlediğine bir kez daha tanık oluruz. Sanki Lawrence ya da Vélazquez ile yarışmaktan zevk alan bir Michelangelo vardır karşımızda.

IV

Dolayısıyla *Sefiller* bir merhamet kitabıdır, kendisine fazlasıyla sevdalı ve ölümsüz kardeşlik yarasını pek az dert eden bir topluma sersemletici bir hizaya gelme çağrısıdır; dönemin en belagati kuvvetli ağzından dile getirilen yoksulların (sefaletten acı çekenlerin ve sefaletin onurlarını zedelediklerinin) savunusudur. Saf felsefe bakımından, meselenin ifade edilme biçiminde gönüllü bir aldatmaca ya da bilinçdışı bir tarafgirlik olabilir de, tıpkı yazarın kendisi gibi biz de bu tür kitapların asla yararsız olmadığını düşünüyoruz.

Victor Hugo İnsan'dan yanadır ama bununla birlikte Tanrı'ya karşı değildir. Tanrı'ya inanır ama bununla birlikte İnsan'a karşı değildir.

Başkaldıran Ateizm'in sayıklamalarını reddeder ama Molochların ve Teutateslerin kana doymazlığını da onaylamaz.

İnsan'ın iyi doğduğuna inanır ama sürekli yıkımları karşısında dahi, Tanrı'nın kötülük ve gaddarlığını da ileri sürmez.

Ortodoks öğretisinde, saf Katolik teorisinde, yaşamın kaygı verici tüm gizemlerinin eksiksiz olmasa da en azından daha anlaşılır bir açıklamasını bulanlar için de, Victor Hugo'nun kitabının (görkemli merhametini anlattığı piskopos gibi) hoş karşılanacağını sanıyorum; alkışlanılacak, teşekkür edilecek bir kitap bu. Ara sıra şairin, felsefecinin egoist mutluluğu saçlarından tutup, burnunun ucunu kana ve pisiğe sokup kafasını sarsarak ona "Eserini gör, eserini iç," demesi yararlı değil midir?

Yazık! Vaat edilen çok uzun zaman içindeki onca ilerlemeden sonra dahi, İlk Günah'tan geriye, onun çok eski gerçekliğini gösterecek yeterince iz daima kalacak.

1862'de *Le Boulevard*'da yayınlanmıştır.

Çeviren CANAN ÖZATALAY

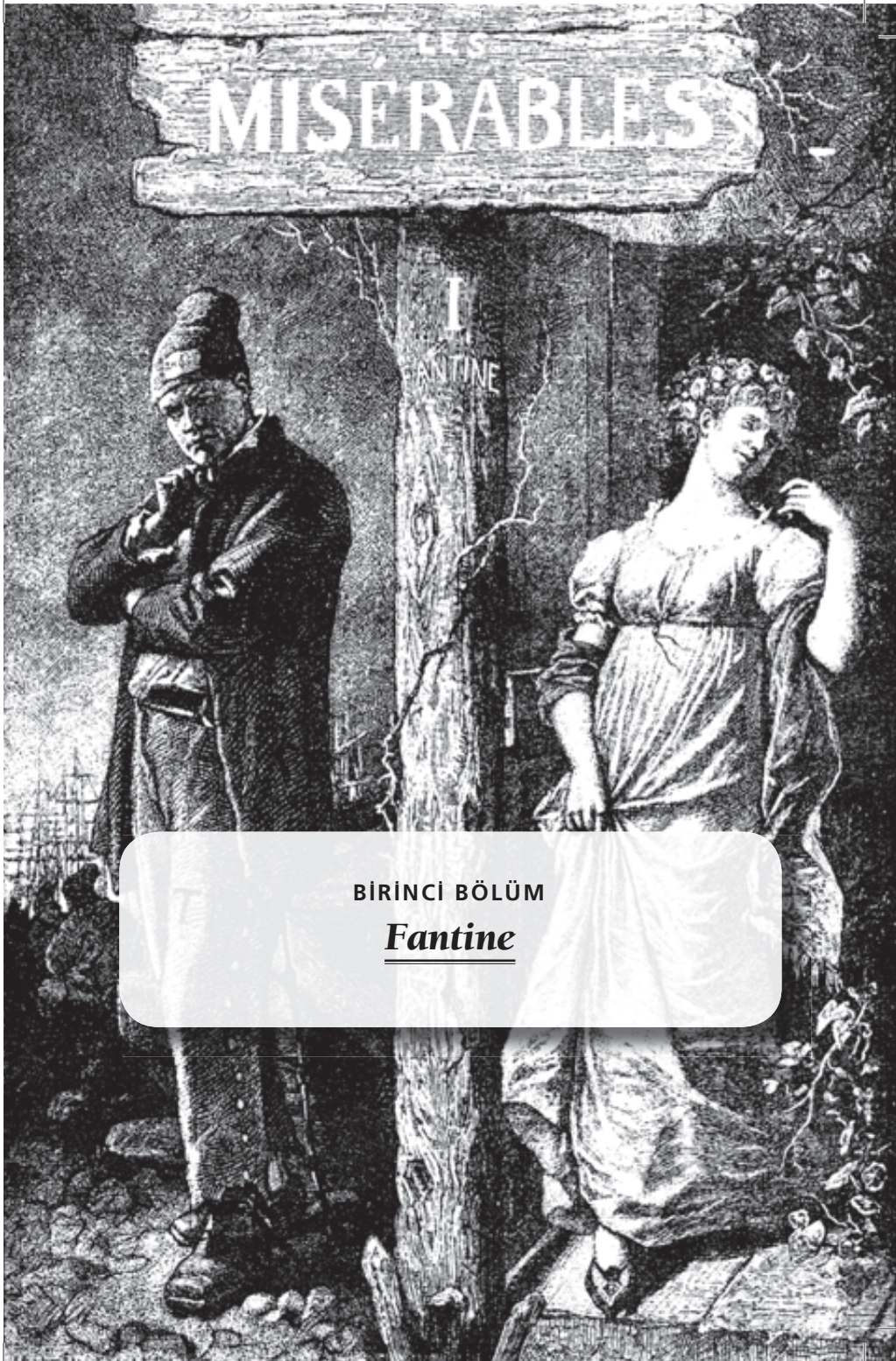
Kanunların ve örf ve âdetlerin etkisiyle, medeniyetin orta yerinde, suni olarak cehennemler yaratan ve Tanrı takdirine değişmez bir insan kaderi karıştıran bir sosyal lanetlenme varoldukça; yüzyılımıza özgü üç problem, erkeğin yoksulluk ve sefaletle alçalması, kadının açlık yüzünden düşmesi, çocuğun karanlıklar içinde körelip yitmesi çözümlenmedikçe, bazı bölgelerde toplum insanları havasızlıktan boğması mümkün oldukça; başka bir deyişle, ve daha geniş bir görüş noktasından bakıldığında, yeryüzünde cehalet ve sefalet bulundukça, bu gibi kitaplar büsbütün faydasız olmayabilir.

– Hauteville-House, 1862

LES MISERABLES

BİRİNCİ BÖLÜM

Fantine

Doğru Bir Adam

I

MÖSYÖ MYRIEL

1815 yılında Mösyö Charles-François-Bienvenu Myriel, Digne'de piskopos bulunuyordu. Yetmiş beş yaşlarında bir ihtiyardı, 1806'dan beri Digne Piskoposluğu makamını işgal etmekteydi.

Bu ayrıntının, anlatacağımız şeylerin esasıyla hiçbir ilgisi yoksa da, her hususta tam doğruyu söylemiş olmak için, Mösyö Myriel'in piskoposluk bölgesine gelişi esnasında hakkında dolanan söylentileri belirtmek belki yararsız olmayacaktır. İster doğru ister yanlış olsun, insanlar hakkında söylenenler çoğu zaman onların hayatlarında ve özellikle de kaderlerinde, yaptıkları işler kadar yer tutar. Mösyö Myriel, Aix Parlamentosu danışmanlarından birinin oğluydu. Görevinden dolayı asalet sahibi olan babasının, Mösyö Myriel'i bu görevine vâris yapmak istediği ve bu yüzden de parlamento üyesi aileler arasında oldukça yaygın bir âdete göre, hayli erken bir çağda, on sekiz ya da yirmi yaşlarındayken onu evlendirdiği söyleniyordu. Yine söylendiğine göre Charles Myriel, bu evliliğe rağmen kendisinden bahsettirecek çok şey yapmıştı.

Biraz kısa boylu olduğu halde sevimli, zarif, kibar ve nüktedandı. Ömrünün ilk çağı hep kibar âlemlerinde ve çapkınlıkla geçmişti.

Derken Fransız Devrimi geldi çattı, olaylar birbirini kovaladı; kırımaya uğrayan, kovulan, kovuşturulan parlamenter aileleri dağıldı. Charles Myriel, devrimin ilk günlerinde İtalya'ya göçtü. Uzun zamandan beri bir göğüs hastalığına tutulmuş olan karısı orada öldü. Hiç çocukları olmamıştı. Bundan sonra Mösyö Myriel'in başından neler geçti? Eski Fransız toplumunun yıkılması, öz ailesinin dağılışı, 93'ün feci manzaraları... Bunları uzaktan, dehşetin büyütücü etkisi altında seyreden göçmenler için birdenbire korkunç bir hal alan bu manzaralar, acaba onda feragat ve inziva fikirleri mi tomurcuklandırmıştı? Yoksa hayatını dolduran eğlencelerin, bağlılıkların ortasında, genel afetlerin varlığına ve servetine indireceği darbelerle bile sarsılmayacak bir insanı birdenbire yüreğinden vurup deviren o esrarlı ve müthiş darbelerden birini mi yemişti? Kimse ne olduğunu söyleyebilecek durumda değildi. Bilinen tek şey şuydu ki, İtalya'dan döndüğünde rahipti.

1804'te, Digne'de papazdı Mösyö Myriel. Artık ihtiyarlamıştı ve derin bir münzevi hayatı yaşıyordu.

Taç giyme töreni sıralarında, papazlık ettiği bölgeye ait, şimdi pek hatırlarda olmayan küçük bir iş için Paris'e gitmesi gerekmişti. Kendi kilisesine bağlı cemaat için bazı dileklerde bulunmak üzere birtakım nüfuzlu kişilere ve bu arada Kardinal Mösyö Fesch'e başvurdu. O gün de İmparator, amcasını ziyarete gelmişti. Bekleme odasında bekleyen saygıdeğer papaz efendi, majesteleriyle karşılaşmış oldu. İhtiyarın kendisine merakla baktığını gören Napolyon döndü ve sert bir tavırla sordu:

– Kim bu bana bakan adamcağız?

– Haşmetmeap, dedi Mösyö Myriel, siz bir adamcağıza bakıyorsunuz, bense büyük bir adama. İkimiz de bundan yarar sağlayabiliriz.

İmparator o akşam Kardinal'e Papaz'ın adını sordu.

Ve Mösyö Myriel, bir süre sonra Digne'e kardinal olarak atandığını öğrenince çok şaşırıldı.

Mösyö Myriel'in ömrünün ilk çağı hakkında anlatılanlardaki gerçeklik payı nedir? Bunu kimse bilmiyor. Mösyö Myriel'in ailesini Devrim'den önce tanıyan pek az kimse vardı.

Konuşan çok ağız, ama düşünen pek az kafa bulunan küçük şe-

hirlerden birine yeni gelen herkesin kaderini Mösyo Myriel'in de paylaşması gerekiyordu. Piskopos olmasına rağmen ve tam da piskopos olduğu için bu kadere katlanmak zorundaydı. Ama adının karıştığı söylentiler, söylenti olmaktan öteye gitmiyordu. Kuru dedikodu, kuru söz, kuru iftira hatta laf bile değil, Güney'de söylendiği gibi *palavraydı*.

Her neyse, Digne'de dokuz yıl piskoposluk ettikten, oturduktan sonra bütün bu söylentiler, küçük şehirleri, küçük insanları meşgul eden bu lakırdı kırıntıları tamamen unutulup gitmişti. Bir daha kimse bunlardan söz etmeye, hatta bunları anmaya cesaret edemedi.

Mösyo Myriel Digne'e geldiğinde yanında yaşlı bir kız vardı. Matmazel Baptistine'di bu: Mösyo Myriel'in kendisinden on yaş küçük kız kardeşi.

Evde çalışan olarak, Matmazel Baptistine'le yaşıt, Madam Magloire adında bir hizmetçileri vardı. Bu Madam Magloire papaz efendinin hizmetçiliğini yaptıktan sonra, şimdi artık hem matmazelin odacısı hem de monsenyörün kâhya kadınlığı unvanlarını kendinde toplamış bulunuyordu.

Matmazel Baptistine uzun, solgun, zayıf, yumuşak bir kişiydi; "saygıdeğer" kelimesinin ifade ettiği ideali gerçekleştiriyordu, oysa bir kadının saygıya değer olması için mutlaka anne olması gerekirmiş gibi görünürdü. Hiçbir zaman güzel olmamıştı; sürekli hayır işleri içinde geçen hayatı ona bir beyazlık, aydınlık katmıştı. Öyle ki ihtiyarlığında, iyilikten kaynaklandığını söyleyebileceğimiz bir güzellik gelmişti üstüne. Gençliğinde cızlık olan şey, olgunluk çağında şeffaflık halini almıştı ve bu şeffaflık da içindeki meleğin varlığını belli ediyordu. O, bir bakire olmaktan çok bir ruhtu. Kişiliği gölgeden yapılmış gibiydi; ancak cinsiyetini belli edecek kadar bir cismi vardı. Parlıtudan yapılmıştı daima önüne bakan iri gözler; bir ruhun yeryüzünde kalması için bahaneydiler.

Madam Magloire beyaz, yağlı, tombul, telaşlı bir küçücük ihtiyardı. Daima soluk soluğaydı. Bu da önce hamaratlığından sonra da astımından ileri geliyordu.

Geldiğinde Mösyo Myriel'i, protokol sıralamasında piskoposları tuğgenerallerden hemen sonraya koyan imparatorluk kararnamelerine uygun bir şatafatla karşılayıp piskoposluk sarayına yerleştir-

diler. İlk ziyaretçileri belediye başkanıyla belediye meclisi başkanı oldu. O da ilk ziyaretini generale ve valiye yaptı.

Yerleşme sona erince şehir halkı, artık piskoposunu iş başında görmeyi beklemeye başladı.

II MÖSYÖ MYRIEL MONSENYÖR BIENVENU OLUYOR

Digne'deki piskoposluk sarayı hastaneyle bitişikti.

Piskoposluk sarayı, 1712 yılında Digne Piskoposu olan Paris İlahiyat Fakültesi doktorlarından Simore Rahibi Monsenyör Henri Puget tarafından, geçen yüzyılın başlarında inşa ettirilmiş geniş ve güzel bir taş konaktı. Hakiki bir aristokrat ikametgâhıydı. Piskoposun özel dairesi salonlar, odalar, eski Floransa tarzında kemerli gezinti yerleriyle hayli geniş tören avlusu, şahane ağaçlar dikili bahçeler... Her şey ama her şey tantanalı bir hava taşıyordu. Zemin katında bulunan ve bahçeye açılan uzun ve nefis bir galeri biçimindeki yemek salonunda, Monsenyör Henri Puget 29 Temmuz 1714 günü, monsenyörlerden Embrun Prensi Başpiskopos Charles Brülart de Genlis, Grasse Piskoposu Antoine de Mesgrigny, Fransa Başrahibi Saint-Honoré de Lérins'in Rahibi Phillippe de Vendôme, Piskopos Vence Baronu François de Berton de Grillon, Piskopos Glandève Senyörü César de Sabran de Forcalquier ve tapınak rahibi, kralın günlük vaizi, Piskopos, Senez Senyörü Jean Soanen şerefine bir ziyafet vermişti. Bu yedi saygıdeğer kişinin portreleri bu salonu süslediği gibi, o unutulmaz 29 Temmuz 1714 tarihi de yine burada, beyaz bir mermer masaya altın harflerle kazınmış bulunuyordu.

Hastaneyse küçük bir bahçesi olan tek katlı, dar ve alçak bir evdi.

Gelişinden üç gün sonra Piskopos, hastaneyi ziyaret etti. Ziyaretten sonra, müdürden evine kadar gelmesi ricasında bulundu.

- Müdür Bey, şu an hastanenizde kaç hasta var? diye sordu ona.
- Yirmi altı, Monsenyör.
- Ben de o kadar saymıştım, dedi Piskopos.
- Yataklar birbirine çok yakın, diye devam etti müdür.
- Bunu ben de fark ettim.